

DE WARE NOORMAN

De aantallen schepen blijven maar groeien. Er lijkt aan de stroom van de Noormannen geen einde te komen. Overal zijn christenen het slachtoffer van moordpartijen, plunderingen en brandstichtingen. De Noormannen veroveren alles wat ze op hun pad tegenkomen, en niemand kan hen tegenhouden.[...]. Er is nauwelijks een plaats of een klooster te vinden dat gespaard wordt. Iedereen is gevlucht en er zijn maar weinig die durven zeggen: "Houd stand, bied verzet en vecht voor ons land, onze kinderen en ons volk!" Dit noteerde monnik Ermenarius van Noirmoutier tijdens een aanval van Noormannen op zijn klooster aan de kust van het Frankische Rijk. Het waren in het bijzonder de christelijke kroniekschrijvers die het beeld van Noormannen hebben bepaald: de stereotypering van de brullende barbaar die woedend in zijn schild bijt en bier drinkt uit de schedel van zijn overwonnen vijand. In een uitgebreide historische analyse probeert historicus Luit van der Tuuk dit eenzijdige beeld bij te stellen en de ware Noorman voor te stellen. Volgens hem waren de avonturiers uit Scandinavië calculerende vakmannen die een bestaan verdienen met handelsexpedities en daarbij geen onnodige risico's namen. Slechts een kleine groep die afzakte naar West-Europa waren plundersaars. Volgens Van der Tuuk moet er onderscheid gemaakt worden tussen verschillende volken binnen de verzamelnaam Noormannen die in de achtste en negende eeuw expedities ondernamen naar het zuiden. Het waren vooral de *Viken*, afkomstig uit

de heuvelachtige streek rond de Oslofjord die plundertochten maakten en uit waren op eigen-gewin. De overige Noren richtten zich vooral op het westen: op Schotland, Ierland en IJsland. Uiteindelijk belandden ze via Groenland ook in Noord-Amerika om daar te plunderen, te ontdekken, markten aan te boren en soms zelfs om zich te vestigen. De avonturiers uit Zweden en Denen waren vooral vissers en kooplieden die handelsexpedities ondernamen om een beter bestaan te bewerkstelligen. De Zweden richtten hun handel vooral op de Baltische staten en de Russische boerengemeenschappen. Sommigen dreven zelfs handel met handelsnederzettingen aan de kusten van de Zwarte Zee. Ze zochten contact met Arabische karavanen en ruilden bont en slaven die ze in Rusland hadden verkregen voor Arabisch zilver. Soms gingen deze handelsexpedities over in roof. Constantinopel werd door de Zweedse clan de Varangiërs aangevallen en hoewel ze de stad niet veroverden, verwierven deze Noormannen wel handelsrechten en sommigen traden zelfs als huurling in dienst van de keizerlijke garde. De Denen voeren voornamelijk naar het zuiden en kwamen ook in de Lage Landen terecht. Aangezet door de verhalen over de vele rijkdommen in het zuiden nam het aantal handelsexpedities naar de Lage Landen rond 800 toe. Veel gelukzoekers wilden onderdeel worden van de weelde die de opbloeiende handel – vooral tussen Noormannen en de Friezen – opbracht. Van der Tuuks *Vikingen. Noormannen in de Lage Landen* is

VIKINGEN. NOORMANNEN IN DE LAGE LANDEN.
Luit van der Tuuk (Omniboek, Utrecht 2016), 335 blz.,
€ 19,99

een zeer uitgebreide analyse van het tijdperk der Noormannen en kan beschouwd worden als hét nieuwe naslagwerk over de komst van de 'zeenomaden uit het noorden' naar de Lage Landen. De historicus nuanceert in een tijd van populaire cultuur als History-channels *Vikings*, de BBC-serie *The Last Kingdom* en de 'Viking-Haka' van het IJslandse voetbalelftal met verve het beeld van deze avonturiers uit Scandinavië. Geen aspect blijft onbesproken: van de maatschappelijke structuur van de noordelijke stammen tot de handel en scheepvaart in de negende eeuw en van de politieke invloed op het Frankische Rijk tot aan de bouw van de Friese ringwalburchten ter verdediging op de Vikingaanvallen. Het is een uitgebalanceerd betoog waarbij veel details de revue passeren; het levert een nieuw hoogtepunt op in de zoektocht naar een realistisch Vikingbeeld.

Daan van Leeuwen